

De Krijtberg, Pinksteren, 23 mei 2021. Hand. 2:1-11, Joh. 20:19-23

Peter van Dael SJ

Volgens de Tsjechische filosoof en theoloog Tomas Halíc heeft het Tweede Vaticaanse Concilie een noodzakelijke toenadering tot de moderne wereld gebracht, maar in de praktijk ging deze niet gepaard met een adequate gerichtheid op diepgang. Door de vensters van de kerk zijn volgens hem eerder de geuren van de liberale jaren 60 binnengewaaid dan de hevige wind van een nieuw Pinksteren. Hij citeert ook de theoloog Karl Rahner, die opmerkte dat de christen van de toekomst ofwel een mysticus zal zijn, ofwel er niet meer zal zijn. Nieuwe ideeën zijn niet genoeg, ook een nieuw elan, een nieuwe geest is nodig. Een nieuwe geest: dat vieren we vandaag.

De Bijbel over ‘geest’

Wat zegt de Bijbel over ‘geest’? In het begin van Genesis lezen we: *duisternis lag over de oervloed, maar Gods geest zweefde over het water* (1:2). De Bijbel gebruikt voor ‘geest’ een woord dat ook ‘wind’ en ‘adem’ betekent. Wind is iets geheimzinnigs, het komt uit de hemel en is onzichtbaar, maar het werkt wel iets uit op aarde. Wanneer Gods scheppende adem over de woeste en doodse oervloed gaat, ontstaan hemel en aarde, licht, planten en dieren. Vervolgens lezen we dat God de mens vormde uit aarde en hem geest, levensadem, in de neus blies, zodat hij een levend wezen werd (Gen. 2:7). ‘Geest’ verwijst dus naar Gods scheppingskracht en naar leven.

De adem van de Geest verwijst ook naar profetische inspiratie. Deze is weggelegd voor iedereen. De profeet Joël laat God aan het woord: *Ik zal mijn geest uitgieten over al wat leeft. Jullie zonen en dochters zullen profeteren, oude mensen zullen dromen dromen, en jongeren zullen visioenen zien; zelfs over slaven en slavinnen zal ik in die tijd mijn geest uitgieten* (3:1-2). De profeet Ezechiël laat God het volgende zeggen: *Ik zal jullie een nieuw hart en een nieuwe geest geven, ik zal je versteende hart uit je lichaam halen en je er een levend hart voor in de plaats geven. Ik zal jullie mijn geest geven...* (36:26-27).

Gods Geest wordt in het bijzonder in verband gebracht met Jezus. Toen hij zich liet dopen door Johannes in de Jordaan, daalde de heilige Geest op hem neer in de gedaante van een duif (Lc. 3:22). Geïnspireerd, geleid en gesterkt door Gods Geest ging hij rond (Lc. 4:1.14.18, 10:21).

Heilige Geest in de lezingen van vandaag

Ook Jezus’ leerlingen kregen de Geest. We hoorden in de evangelielezing hoe ze binnen bij elkaar zaten met afgesloten deuren, bang voor de wereldlijke en geestelijke machthebbers die Jezus hadden omgebracht, bang voor de massa van het volk, dat eerst ‘hosanna’ had geroepen, maar dat zich later had laten opzweepen om ‘kruisigt hem’ te schreeuwen. Ze voelden zich ook niet goed omdat ze Jezus in de steek hadden gelaten, één van hen had hem verraden, Petrus had hem verloochend. Maar ineens was Jezus weer onder hen en het eerste wat ze van hem te horen kregen, was geen verwijt, maar een vredewens. Geen wraak, geen vergelding, maar vergeving, verzoening en vrede. Jezus *blies over hen heen*, zijn adem zweefde over hen, zoals Gods geest over het water zweefde in het begin van de schepping. Jezus blies over hen heen zoals God levensadem blies in de neus van de uit aarde geboetseerde mens. *Jezus blies over hen heen en*

zei: *‘Ontvang de heilige Geest. Als jullie iemands zonden vergeven, dan zijn ze vergeven...’* De inspiratie door de Geest blijkt te bestaan uit de vergeving die God schenkt. Deze inspiratie houdt tegelijkertijd de opdracht in om ook zelf aan anderen te vergeven en zo leven door te geven.

Ook in de eerste lezing, uit Handelingen, hoorden we hoe de Geest over de apostelen kwam. Ze werden vervuld van de Geest, gesymboliseerd door het geluid als van een hevige windvlaag en door vlammen die zich als vuurtongen over de aanwezigen verspreidden. De uitwerking van de Geest bestaat hierin dat ze begonnen te spreken in vreemde talen, zodat ook buitenstaanders - Parten, Meden, Elamieten en anderen - de apostelen hoorden spreken in hun eigen taal. De uitwerking van de Geest is dus eenheid in verscheidenheid. Het is het verhaal van de toren van Babel, maar dan omgekeerd. In Babel was sprake van spraakverwarring en een uitwaaieren naar alle delen van de wereld. In Handelingen zijn mensen overal vandaan in Jeruzalem samengekomen, en ieder verstond wat de apostelen zeiden.

De Geest is ook bestemd voor ons

De Geest is ook bestemd voor ons: de oude mensen en de jongeren waarvan de profeet Joël spreekt. Ook wij krijgen te horen: *Ontvang de heilige Geest. Als jullie iemands zonden vergeven, dan zijn ze vergeven.* Ook wij kunnen vergeven omdat aan ons vergeving is geschonken. Zo bidden wij in het Onze Vader: *Vergeef ons onze schulden, zoals ook wij vergeven aan onze schuldenaren.*

De Geest bewerkstelligt ook eenheid, zoals we hoorden in de lezing uit Handelingen. Wij zijn tot eenheid geroepen, maar tweedracht is dikwijls de realiteit. We merken dat op in ons eigen leven, op microniveau, maar ook op macroniveau, waar mensen van verschillende volken elkaar naar het leven staan, zoals we dagelijks lezen in de krant en zien op de televisie. De enige weg uit de impasse is: over de brug komen, zodat een gesprek mogelijk wordt. Naar elkaar luisteren, de ander beter leren begrijpen. Ook vergeven speelt hier een rol. Zo kunnen vrede en eenheid ontstaan.

De inspiratie die Halík mist in de hedendaagse kerk, heeft in ieder geval te maken met de Geest van vergeving die ook aan ons is geschonken, en met de opdracht die ook wij hebben gekregen om die vergeving te verspreiden. Het nieuwe elan en de mystiek waar Halík en Rahner van spreken, klinken misschien vaag en onduidelijk. Ik denk dat dit alles in het licht van de lezingen van vandaag kan worden geconcretiseerd als: weten dat je vergeving hebt ontvangen en ook zelf vergeven. Ik denk dat ons leven diepgang krijgt wanneer we beseffen dat wij door God worden aanvaard, ook met onze fouten, en wanneer we vanuit dat besef en vanuit dat geloof ook elkaar tegemoet gaan.